

Наталія Харкевич,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри журналістики
та нових медіа Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Natalya Kharkevych,
PhD (Historical Sciences),
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
 <https://orcid.org/0009-0007-8566-8438>
✉ n.kharkevych@kubg.edu.ua

Зоряна Величко,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри інформаційного права
та юридичної журналістики
Навчально-наукового інституту права
Національного університету водного господарства
та природокористування

Zoriana Velychko,
PhD (Social Communications), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Information Law
and Legal Journalism of the
Educational and Scientific Institute of Law,
National University of Water and Environmental
Engineering
 <https://orcid.org/0000-0001-9718-0068>
✉ z.a.velychko@nuwm.edu.ua

ОЦІНКА ОБРАЗУ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ МЕДІА НА ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

ASSESSMENT OF THE IMAGE OF UKRAINE IN THE EUROPEAN MEDIA AT THE BEGINNING OF THE FULL-SCALE AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION

АНОТАЦІЯ. У сучасному світі медіа відіграють ключову роль у формуванні міжнародного іміджу держав. Особливої уваги заслуговує трансформація сприйняття України в європейських медіа у контексті російсько-української війни, яка стала однією з визначальних подій новітньої історії. У межах дослідження проаналізовано як змінився образ України після початку повномасштабної агресії росії 24 лютого 2022 року. Підкреслено, як героїзм українського народу, культурний спротив та ефективний військовий захист вплинули на зміну ставлення до країни у міжнародному середовищі.

Метою дослідження є аналіз особливостей формування та оцінки образу України в європейських медіа на початку повномасштабної агресії російської федерації, а також аналіз функціонування медіа у контексті інформаційної війни. Відповідно до поставленої мети нами визначено такі завдання: 1) проаналізувати репрезентацію України в інформаційному просторі; 2) дослідити динаміку змін в образі України в європейському медіапросторі; 3) оцінити вплив подій на формування образу України в європейських медіа. У дослідженні використано історико-описовий метод, структурно-функціональний аналіз, метод аналізу і синтезу, метод контент-аналізу, порівняльний аналіз та дискурс-аналіз.

Поряд із позитивними змінами акцент зроблено на виклики, спричинені впливом російської пропаганди, яка активно намагається дискредитувати Україну у геополітичному інформаційному просторі. Дослідження також розкриває роль української дипломатії, культурної дипломатії та міжнародного комунікаційного співробітництва у формуванні позитивного іміджу держави. Для ефективного формування позитивного іміджу країни необхідний комплексний підхід, який охоплюватиме економічну, культурну, військову та інформаційну сфери.

Ключові слова: образ України; інформаційний простір; європейські медіа; медіаімідж.

ABSTRACT. In the modern world, the media plays a key role in shaping the international image of states. Of particular note is the transformation of the perception of Ukraine in the European media in the context of the Russian-Ukrainian war, which became one of the defining events of modern history.

The study analyzed how the image of Ukraine changed before and after the start of Russia's full-scale aggression on February 24, 2022. It emphasized how the heroism of the Ukrainian people, cultural resistance, and effective military defense influenced the change in attitudes towards the country in the international environment.

The purpose of the study is to analyze the features of the formation and assessment of the image of Ukraine in the European media at the beginning of the full-scale aggression of the Russian Federation and to analyze the functioning of the media in the context of information warfare. By the goal set, we have defined the following tasks: 1) to analyze the representation of Ukraine in the information space; 2) to investigate the dynamics of changes in the image of Ukraine in the European media space; 3) to assess the impact of events on the formation of the image of Ukraine in the European media. The study used the historical-descriptive method, structural-functional analysis, analysis and synthesis method, content analysis method, comparative analysis, and discourse analysis.

Along with positive changes, the emphasis is placed on the challenges caused by the influence of Russian propaganda, which is actively trying to discredit Ukraine in the geopolitical information space. The study also reveals the role of Ukrainian diplomacy, cultural diplomacy, and international communication cooperation in forming a positive image of the state. For the effective formation of a positive image of the country, a comprehensive approach is needed, covering the economic, cultural, military, and information spheres.

Keywords: image of Ukraine; information space; European media; media image.

© Н. Харкевич, З. Величко, 2025

Вступ. До початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України інформаційний та соціокомунікаційний простір держави Україна асоціювався із пострадянським спадком, корупцією та економічною нестабільністю. Однак після ескалації війни медіа почали представляти Україну як символ стійкості, свободи та боротьби за демократичні цінності.

Зміна міжнародного іміджу країни стала вирішальним фактором для отримання підтримки від світової спільноти. У сучасних умовах інформаційні війни та конкуренція за громадську думку відіграє все більшу роль, оскільки саме медіа впливають на формування позиції інших країн щодо підтримки України. Тема дослідження є актуальною через глобальні виклики, що постали перед Україною внаслідок російсько-української війни та формування нового образу нашої держави у європейському інформаційно-мунікаційному просторі.

Незважаючи на значні досягнення у формуванні позитивного іміджу, російська пропаганда продовжує активно поширювати у інформаційному просторі спотворений образ України, що має на меті послабити її позиції у геополітичному,

інформаційному та соціокомунікаційному вимірах. На цьому тлі дослідження ролі формування образу держави у європейських ЗМІ набуває особливого значення. Сприятливий медійний образ допомагає залученню політичної, економічної та військової підтримки, яка є необхідною для збереження незалежності та територіальної цілісності України.

Окрім цього, вивчення змін у сприйнятті України дозволяє оцінити ефективність державної комунікаційної політики та визначити нові підходи до зміцнення міжнародного партнерства.

Тема формування та оцінки образу України в європейських медіа на початку повномасштабної агресії російської федерації досліджували: образ держави в інформаційно-комунікаційному просторі Дубас О. П., роль сучасних інформаційно-комунікативних технологій у формуванні міжнародного образу держав Кулеба О. В., національний бренд України в умовах повномасштабної війни Мадрига Т. Б., міжнародний образ України в контексті гібридної війни Магда Є. В., формування образу України в медіа Чекалюк В. В.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз особливостей формування та оцінки образу України в європейських медіа

на початку повномасштабної агресії російської федерації. Відповідно до поставленої мети нами визначено такі завдання: 1) проаналізувати репрезентацію України в європейському інформаційному просторі; 2) дослідити динаміку змін образу України в європейському медіапросторі; 3) оцінити вплив подій на формування образу України в європейських медіа. Хронологічні рамки для дослідження аналізу образу України із 2014 р. до початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 р. Цей період характеризуємо початком російської агресії (після Революції Гідності та анексії Криму російська федерація розпочала гібридну війну на сході України та Україна офіційно закріпила курс на європейську інтеграцію, підписавши угоду про асоціацію із Європейським Союзом).

Методи дослідження. У процесі підготовки дослідження було застосовано історико-описовий метод, який дав змогу розглянути теоретичні основи формування образу країни. Особливу увагу також приділено структурно-функціональному аналізу, що використовувався для дослідження образу України у європейських ЗМІ. Методи аналізу й синтезу стали ключовими для характеристики пропаганди як інструменту впливу на колективну свідомість, а також для оцінки перспектив використання ЗМІ у формуванні позитивного іміджу України. Під час дослідження формування та оцінки образу України в медіа на початку повномасштабної агресії російської федерації нами було застосовано метод контент-аналізу. З його допомогою проаналізовано публікації європейських ЗМІ, що дозволило прослідкувати еволюцію наративів щодо України. Порівняльний аналіз ми використали для зіставлення особливостей висвітлення подій у різних країнах. Дискурс-аналіз допоміг схарактеризувати контентні смисли у медіатекстах та виявлення домінантних дискурсів щодо впливу на сприйняття та оцінки образу України.

Результати й обговорення. Феномен «образу держави» розглядається як складна та багатовимірна структура, яка функціонує у політико-психологічному супроводі та геополітичному іміджетворенні держави. Концепція «образу держави» має глибокі історичні корені, що простежуються від античних філософських дискусій до сучасних досліджень. Вона еволюціонувала в

межах теорії держави, права та політичної філософії, інтегруючи політичні, правові, соціальні та культурні аспекти. Цей образ охоплює ідеологічні принципи, цінності та уявлення, які визначають правову систему держави, а також її внутрішнє та зовнішнє сприйняття. Це може впливати на формування законодавства, політики та міжнародних відносин. У експертних рекомендаціях концепції зовнішньої політики України дослідники Є. Габер, С. Косунський, Г. Шелест зазначають, що «Україна довгий час не мала чітко артикульованих пріоритетів своєї зовнішньої політики, окрім курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію, виникла необхідність системного та комплексного визначення, що є пріоритетами України, які країни або тематика є перспективними для активізації співпраці, які виклики потребують належної уваги з боку української держави та її представників, відповідальних за формування та реалізацію зовнішньої політики» [1].

До початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України в лютому 2022 року імідж України в європейських ЗМІ формувалася на перетині політичних, економічних, соціальних і культурних факторів.

Після Революції Гідності 2014 року Україна стала символом демократії та прагнення до незалежності. Європейські ЗМК широко висвітлювали події Майдану, підкреслюючи мужність українського народу у боротьбі за свої права та європейські цінності. Відомі газети, такі як «The Guardian» і «Le Monde», зображували Україну як країну на перехресті між Сходом і Заходом, країну, яка перебуває під тиском росії, але має великі надії на підтримку з боку Європейського Союзу.

Революція Гідності ознаменувала початок великих політичних змін в соціокомунікаційному середовищі геополітичного простору. Увага ЗМК була зосереджена на зусиллях нової влади щодо впровадження реформ, зміцнення демократичних інститутів та викорінення корупції. Так, німецька газета «Die Zeit» неодноразово зазначала, що боротьба з корупцією є важливою передумовою для вступу України в ЄС, але водночас критикувала повільний прогрес у цьому напрямку.

Російська агресія, зокрема анексія Криму та початок війни на Донбасі у 2014 році, супроводжувалось сприйняттям України в світі та фор-

муванням позитивного її образу в інформаційно-комунікаційному та геополітичному середовищі. Європейські ЗМК інформували про події, які відбувались в Україні, як про порушення міжнародного права та гуманітарні кризи. BBC зосередилася на долі мирних жителів Донбасу, а «Der Spiegel» висвітлив політичний та економічний вплив конфлікту на Європу.

Анексія Криму стала переломним моментом у міжнародній політиці. Україна стала розглядатися як «лінія фронту» між демократичним Заходом і авторитарною росією. Британська газета «The Times» наголосила на важливості підтримки України для запобігання подальшій агресії з боку Кремля.

Після Революції Гідності 2014 року Україна стала символом демократії та прагнення до незалежності. Європейські ЗМК широко висвітлювали події на Майдані, підкреслюючи мужність українського народу у боротьбі за свої права та європейські цінності. Революція ознаменувала початок великих політичних змін в інформаційно-комунікаційному просторі світу та України. Увага ЗМК фокусувалась на новому уряді щодо впровадження реформ, зміцнення демократичних інститутів та викорінення корупції.

Ситуація в Україні до початку повномасштабного вторгнення РФ у лютому 2022 року була складною та багатогранною. Тим не менш, у міжнародній свідомості Україна асоціюється з боротьбою за свободу, прагненням до демократії та стійкістю проти зовнішньої агресії.

Незважаючи на всі труднощі, Україна залишається країною стратегічного значення для європейської стабільності. Європейські ЗМК наголосили на необхідності підтримки України та відзначили її важливу роль як буферної зони між Європейським Союзом та агресивною політикою росії. Ця підтримка розглядалася як гарантія безпеки для всього регіону та знак солідарності з країною, яка бореться за свободу та європейські цінності.

Після початку повномасштабного вторгнення Україна швидко стала символом боротьби за свободу та демократію. Європейські ЗМК відзначили мужність українського народу та наголосили на його єдності у боротьбі з російською агресією. Такі видання, як «The Guardian», «Le Monde», «Der Spiegel», активно повідомляли про

події в Києві, Харкові, Маріуполі, Бучі та інших містах України.

Наприклад, британська газета «The Guardian» описала Україну як «форпост свободи», а президента Володимира Зеленського як «лідера, який став обличчям опору». Його численні виступи перед національними парламентами через відеозв'язок стали символом дипломатичної сили України та здатності згуртувати міжнародну підтримку [10].

Французька газета «Le Monde» підкреслила єдність українського суспільства, зокрема активну участь у громадянському супротиві, а саме волонтерському русі, територіальній обороні та підтримці армії. Ці аспекти створили імідж України як країни, яка бореться не лише за територію, а й за європейські цінності. Український парламент, відомий як Верховна Рада, продовжував свою роботу попри воєнні дії, що стало символом демократичної стійкості.

Після визволення Київської області світ дізнався про масштаби звірств, вчинених російськими військами у Бучі, Ірпені та Гостомелі. Європейські ЗМК, зокрема «BBC», «Deutsche Welle» та «El Pais», опублікували численні звіти про масові вбивства, тортури та депортації.

Німецький журнал «Der Spiegel» наголосив, що військові злочини росії в Україні викликали безпрецедентну реакцію міжнародної спільноти. Ці події стали підставою для введення нових санкцій проти російської федерації та відкриття кримінального провадження в Міжнародному кримінальному суді.

Європейські ЗМК також повідомляли про культурні аспекти українського опору. Українська культура стала важливим інструментом у боротьбі за збереження національної ідентичності. Видання «The Guardian» розповідало про створення Українського Оркестру Свободи, який гастролював по світу, піднімаючи моральний дух та привертаючи увагу до боротьби України через музику [10]. Французька газета «Le Figaro» повідомила про роль українських художників, музикантів і письменників у поширенні інформації про війну.

Особливу увагу привернув виступ Kalush Orchestra на пісенному конкурсі Євробачення-2022. Перемогу України сприймали як знак солідарності з тими, хто бореться за майбутнє. Європейські видання зазначають, що пісня «Стефанія»

стала неофіційним гімном української стійкості та незламності.

Після початку повномасштабного вторгнення Україна зіткнулася з серйозними економічними проблемами через втрату деяких галузей промисловості. Німецька газета «Süddeutsche Zeitung» повідомила, як економічна допомога ЄС, США та інших партнерів допомогла стабілізувати економічну ситуацію в Україні. Водночас було наголошено на необхідності подальших реформ для забезпечення більш ефективного використання фінансових ресурсів [11].

Масове вторгнення росії спровокувало найбільшу гуманітарну кризу в Європі з часів Другої світової війни. За даними ООН, мільйони українців були змушені покинути свої домівки. Європейські ЗМК широко висвітлювали реакцію країн ЄС на міграційну кризу.

Британська газета «The Times» високо оцінила зусилля Польщі, Німеччини та інших країн прийняти біженців і забезпечити їх житлом, освітою та роботою. Це було важливим чинником у формуванні позитивного іміджу України, оскільки європейські суспільства сприймали українців як народ, який потерпає від несправедливості, але не здається. Польський уряд створив спеціальний портал для громадян України, де надається інформація про легалізацію перебування, доступ до житла, освіти та працевлаштування. За даними «Deutsche Welle», Німеччина прийняла понад мільйон українських біженців. Серед прибулих працездатного віку 80% становлять жінки, більшість з яких мають вищу освіту. Німецький уряд надає безкоштовне житло, доступ до освіти та можливості працевлаштування.

Європейські ЗМІ також висвітлювали військові досягнення України та міжнародну підтримку. «The Guardian» публікувало інтерв'ю з головнокомандувачем Збройних сил України, який підкреслював важливість західної військової допомоги для посилення обороноздатності країни [10]. За словами дослідниці Т. Мадриги «Успішний бренд країни формується на основі її послідовної комунікації на міжнародній арені та єдиного інформаційного меседжу. Недостатня присутність України у світовому медіапросторі під час збройного конфлікту на Сході країни та анексії Криму є одним із чинників, що унемож-

ливив попередження повномасштабного військового вторгнення РФ в Україну» [6, с. 97]

Після 24 лютого 2022 року образ України в європейських медіа радикально змінився, перетворивши країну на символ незламності та боротьби за свободу. Події у Бучі, Ірпені та Маріуполі стали символами звірств російської армії, а героїзм українських військових, волонтерів та громадян привернув увагу всього світу. Журналісти висвітлювали трагедії цивільного населення та історії людяності, що давали надію.

Культурний спротив та творчість українців стали важливою частиною боротьби, а економічні виклики й міжнародна допомога підкреслили роль України у глобальній стабільності. Європейські країни переглянули свої енергетичні та безпекові політики, зменшуючи залежність від росії й посилюючи підтримку України.

Боротьба України стала уособленням захисту європейських цінностей, демократії та свободи. У світі її сприймають як маяк опору авторитаризму та приклад незламного духу, що надихає людей на всіх континентах.

Висновки та перспективи. Презентація та сприйняття України в європейському інформаційному просторі до 24 лютого 2022 року була неоднозначною та фрагментарною. Хоча європейські медіа висвітлювали головні події в Україні, починаючи із 2014 року (Революція Гідності, анексія Криму, війна на сході (АТО), увага до України була періодичною та зосереджувалась на кризових моментах.

Динаміка змін образу країни в європейському медіапросторі протягом досліджуваного періоду характеризувалась поступовим, проте нерівномірним зростанням уваги до України. Попри офіційне закріплення європейського курсу, образ України як повноцінного європейського партнера формувався повільно. Події, що відбувались в Україні протягом 2014 року та до початку повномасштабної війни, мали значний вплив на формування її образу в європейських медіа. Російська агресія, анексія Криму, та розгортання конфлікту на Донбасі стали основними факторами, що визначали медійний образ України.

На початок повномасштабної агресії російської федерації, образ України в європейських медіа був складним і багатограним, позначений як трагічними подіями російської агресії, так і прагненням до європейської інтеграції.

Список використаних джерел

1. Габер Є., Корсунський С., Шелест Г. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації. 2020. URL: <http://surl.li/dvvbc> (дата звернення: 28.04.2025).
2. Дубас О. П. Образ держави в інформаційно-комунікативному просторі: особливості формування. Вісник СевНТУ. Серія «Політологія». 2010. Вип. 112. С. 167–170.
3. Певцов Г. В., Залкін С. В., Сідченко С. О., Хударковський К. І. Інформаційно-психологічні операції: планування, протидія, технології: монографія. Харків: ДІСА ПЛЮС, 2020. 252 с.
4. Кулеба О. В. Роль сучасних інформаційно-комунікативних технологій у формуванні міжнародного образу держав. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 3. С. 104–107.
5. Магда Є. В. Міжнародний образ України в контексті гібридної війни. Вісник Дніпропетровського університету. 2015. № 4. С. 232–240.
6. Мадрига Т. Національний бренд України як засіб комунікації в умовах повномасштабної війни. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2024. № 17. С. 97–105.
7. Образ України в світі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29107381.html> (дата звернення: 28.04.2025).
8. Цурканова І. Образ України в умовах війни та міжнародна політична підтримка. Науково-теоретичний альманах Грани. 2023. № 26(3). С. 87–93.
9. Чекалюк В. В. Особливості формування позитивного образу України в ЗМІ. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2016. № 2. С. 112–115.
10. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/article/2024/sep/02/why-i-quit-stress-dinner-friends-wellbeing> (дата звернення: 28.04.2025).
11. Suddeutsche Zeitung. URL: <https://www.sueddeutsche.de/thema> (дата звернення: 28.04.2025).
- Dubas, O. P. (2010). *Obraz derzhavy v informatsiino-komunikativnomu prostori: osoblyvosti formuvannya* [The image of the state in the information and communication space: features of formation]. *Visnyk SevNTU. Seriiia «Politologhiia»*, (112), 167–170.
- Pevtsov, H. V., Zalkin, S. V., Sidchenko, S. O., & Khudarkovskiy, K. I. (2020). *Informatsiino-psykholohichni operatsii: planuvannya, protyidiia, tekhnolohii: monohrafiia* [Information and psychological operations: planning, counteraction, technologies: monograph]. DI-SA PLIuS.
- Kuleba, O. V. (2011). *Rol suchasnykh informatsiino-komunikativnykh tekhnolohii u formuvanni mizhnarodnoho obrazu derzhav* [The role of modern information and communication technologies in shaping the international image of states]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (3), 104–107.
- Mahda, Ye. V. (2015). *Mizhnarodnyi obraz Ukrainy v konteksti hibrydnoi viiny* [The international image of Ukraine in the context of hybrid warfare]. *Visnyk Dni-propetrovskoho universytetu*, (4), 232–240.
- Madryha, T. (2024). *Natsionalnyi brend Ukrainy yak zasib komunikatsii v umovakh povnomasshtabnoi viiny* [The national brand of Ukraine as a means of communication in the context of a full-scale war]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriiia: Politologhiia*, (17), 97–105.
- Tsurkanova, I. (2023). *Obraz Ukrainy v umovakh viiny ta mizhnarodna politychna pidtrymka* [The image of Ukraine in the context of war and international political support]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh Hrani*, 26(3), 87–93.
- Obraz Ukrainy v sviti [The image of Ukraine in the world]. (n.d.). <https://www.radiosvoboda.org/a/29107381.html>
- Chekaliuk, V. V. (2016). *Osoblyvosti formuvannia pozytyvnoho obrazu Ukrainy v ZMI* [Features of forming a positive image of Ukraine in the media]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia: Sotsialni komunikatsii*, (2), 112–115.
- The Guardian. (n.d.). <https://www.theguardian.com/commentisfree/article/2024/sep/02/why-i-quit-stress-dinner-friends-wellbeing>
- Suddeutsche Zeitung. (n.d.). <https://www.sueddeutsche.de/thema>

References

Haber, Ye., Korsunskyi, S., & Shelest, H. (2020). *Kontseptsiiia zovnishnoi polityky Ukrainy. Ekspertni rekomendatsii* [The concept of Ukraine's foreign policy. Expert recommendations]. <http://surl.li/dvvbc>

Надіслано до редакції 29.04.2025 р.